

CAN VE MAL GÜVENLİĞİ¹

İnsanın hayatını onurlu bir şekilde sürdürebilmesi için vazgeçilmez kabul edilen temel hakları vardır. Din, akıl, namus, can ve mal güvenliği bu hakların önde gelenleridir. Korunması gereken bu beş şeye “zarurat-ı diniyye” (dinin vazgeçilmez temel değerleri) denir. İslam dininin emir ve yasaklarının temel amacı bu değerlerin korunması ve insanın güven, huzur ve mutluluk içerisinde yaşamasıdır.

CAN GÜVENLİĞİ

Can güvenliği deyince akla ilk gelen insanın yaşama hakkıdır. Bu hak bütün hakların başında gelir. Bu hakka sahip olmayan bir kimsenin diğer haklara da sahip olması ve birtakım sorumluluklar yüklenmesi mümkün değildir. Allah'ın en güzel biçimde yarattığı insanın varlıklar arasında ayrı bir yeri ve değeri vardır. Kur'an-ı Kerim, “insanın şerefli ve üstün olduğunu” (Tin,95/2) belirterek onun Allah nazarındaki yerine ve bu âlemdeki konumuna işaret etmiştir. Kur'an-ı Kerim'in insanı “ey insanlar” diye muhatap alması ve kainattaki her şeyin onun emrine verilmesinden bahsetmesi, insana verilen değerlerin önemini belirtmektedir. O halde insan kendisine verilen bu değerlerin karşılığını, Allah'a ve yarattıklarına karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmekle verebilir. Müslümanın bu görevlerini en güzel şekilde yapabilmesi; yetkililer tarafından can güvenliğinin sağlanmasına, kendisine değer verilmesine, kişilerin hak ve hürriyetine riayet edilmesine bağlıdır.

İslam'da insan hayatına büyük önem ve değer verilmiştir. Kur'an-ı Kerimde Yüce Allah;

أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

“... “Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarma (gibi bir sebep) olmaksızın öldürürse, o bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşattırsa bütün insanları yaşattmış gibi olur...” buyurmaktadır. (Maide,5/ 32)

Tarihte haksız olarak çıkarılan savaşlar, kin, haset ve kavgalar sebebiyle nice canlara kıyılmış, ocaklar söndürülmüştür. Yüce Allah, bir müminin asla bir mümini öldüremeyeceğini bildirmektedir:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوًّا لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا. وَمَنْ يَقتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

“Bir müminin bir mümini hatanın dışında öldüremez. Kim bir mümini yanlışlıkla öldürürse bir mü'min köleyi azad etmesi ve bağışlamadıkları sürece ailesine diyet ödemesi gerekir. (Öldürülen kimse) mü'min olur ve düşmanınız olan bir topluluktan bulunursa, mü'min bir köle azad etmek gerekir. Eğer sizinle kendileri arasında antlaşma bulunan bir topluluktan ise ailesine verilecek bir diyet ve mü'min bir köle azad etmek gerekir. Bunlara imkan bulamayanın, Allah tarafından tövbesinin kabulü için iki ay ardarda oruç tutması gerekir. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. Kim bir mümini kasten

¹ Bu bölüm Teftiş Kurulu Başkanı Hasan TAŞALTIN tarafından hazırlanmıştır.

öldürürse, cezası, içinde ebedi kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır” (Nisa, 4/92-93)

Başka bir ayette Yüce Allah;

وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ.

“Haklı bir sebep olmadıkça, Allah’ın, öldürülmesini haram kıldığı cana kıymayın” (İsra,17/33) buyurmuştur.

İnsanın en başta gelen hakkının, yaşam hakkı olduğunu gösteren bir çok hadis vardır. Bu hususta Sevgili Peygamberimiz (a.s) ilk “İnsan Hakları Evrensel Beyanname” niteliğinde olan veda hutbesinde şöyle buyurmuştur:

فان دماءكم و اموالكم و اعراضكم عليكم حرام كحرمة يومكم هذا في بلدكم هذا في شهركم هذا

“Bu gün, bu ay ve bu belde nasıl kutsal ise, canlarınız, mallarınız ve ırzlarınız da öylesine kutsaldır, her türlü tecâvüzdten korunmuştur; yani toplumun sorumluluğu ve hukukun güvencesi altındadır”² buyurarak insanın yaşama hakkının dokunulmazlığını belirtmiştir. Bir başka hadiste de:

اجتنبوا السبع الموبقات و قتل النفس التي حرم الله الا بالحق

“Yedi helâk edici şeyden sakınınız... Bunlardan biri de, haklı durumlar müstesnâ, Allah’ın haram kıldığı bir cana kıymaktır...”³ buyurmuştur.

Yine O, bir diğer hadislerinde, adam öldürmeyi aynen Allah’a ortak koşmak gibi insanı mahveden en büyük günâhlardan biri olarak göstermiştir.⁴

Başka hadisinde ise;

مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السَّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا

“Bize silah çeken bizden değildir” buyurmuştur⁵.

Peygamberimiz bu hadisleriyle, insanların mal ve canlarının kutsal olduğunu ve mutlaka saygı gösterilmesi gerektiğini, herkesin mal ve can güvenliği içinde olduğunu beyan etmiştir.

Peygamberimiz diğer bir hadisinde ise; birbirlerine silah çeken iki müslümandan birinin diğerini öldürmesi halinde her ikisinin de cehenneme gideceğini, çünkü öldürülenin de katili öldürmeye kastetmiş olduğunu bildirmiştir.⁶

Yüce Allah, insanları alaya almak, kötü lakapla çağırmak, onlar hakkında kötü zanda bulunmak, onların kusurlarını araştırmak ve kişileri çekiştirmek gibi kötü davranışlardan sakınmalarını müslümanlara emretmiştir (Hucurat, 49/6-12). Zira bu olumsuz davranışların sonunda mal veya can kaybına sebebiyet verecek eylemler olabilir. Halbuki insanın kendi

² Buhârî, İlim, 37. I, 35; Müslim, Hac, 147. I, 889; Ebû Dâvûd, Menâsik, 57. II, 461.

³ Buhârî, Vesâya, 23. III, 195; Müslim, İman, 145. I, 192. Ebû Dâvûd, Vesâyâ, 10. III, 295.

⁴ bk. Buhârî, Hudud, 44. VIII, 34.

⁵ Buhari, Fiten, 7. VIII, 90.

⁶ Ahmed, IV, 233.

canına veya başkasının canına kıymasının onun için en büyük yanlışlık olduğunu yukarıda belirttik.

Dinimiz, kan davalarını , intihar etmeyi, töre adına insan öldürmeyi haram ve büyük günah saymıştır. Peygamberimiz veda hutbesinde Câhiliyye devrindeki kan gütme davalarının tamamen kaldırıldığını belirtmiş, İslam ile şereflendikten sonra mal ve can güvenliğinin ortadan kalktığı, kötülüklerin ön plana çıktığı, o döneme dönülmemesini ısrarla ashabından istemiştir. Hatta bu konuda müslümanları bilgilendirdikten ve uyardıktan sonra "Ya Rabbi! Şahit ol,Şahit ol, Şahit ol! diyerek yüce Allah'a üç defa niyazda bulunmuştur⁷. Bu da; insanların can ve mal güvenliğinin sağlanmasıyla huzurlu, sağlıklı, birlik ve beraberlik içinde yaşayan bir toplum düzeninin temin edilebileceğini ortaya koymaktadır.

İslam dini, kişilerin can güvenliğinin sağlanması konusunda birtakım tedbirler almıştır. Bunun ilk tedbiri cezai müeyyidelerdir. Hataen bile olsa bir hayata son vermenin "diyet" ve "kefâret" gibi cezaları vardır (Nisa, 4/93-94). Kasten cana kıyanların cezasının ise yüce Allah Bakara Suresinin 178 ve 179. ayetlerinde "ölüm" olduğunu bildirmiştir. İslam Dini, suça iten sebepleri azami ölçüde ortadan kaldırmış, insanı; iman, ibadet ve ahlakla olgunlaştırmak için gerekli tedbirleri almış ve bundan sonra da kasıtlı olarak "**cana kıyanların canına kıyılır**" hükmünü koymuştur. Hiçbir kimse gerekçesi ne olursa olsun bir kişiyi öldüremez.Kişiler kanaatlerine göre hüküm koyamaz. Kişilerin suçlarından dolayı onları bir otorite cezalandırır. Herkes kanaatine, düşüncesine göre müeyyide belirleyemez. Aksi halde toplumda anarşi ve huzursuzluk meydana gelir. Zamanımızda can güvenliğimizin sağlanmasında; askerimiz, polisimiz ve hakimlerimiz önemli görev yapmaktadırlar.

Sağlığı Koruma

Yüce Allah;

وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

"Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın" (Bakara-2/195) buyurmaktadır. İnsanın asıl görevi ve onu mutlu edecek olan Allah'a kul olmasıdır. Müslümanın, ibadetleri ve her türlü faydalı hizmetleri Allah nezdinde kulluktur. Bu görevini yapabilmesi için sağlığına dikkat etmesi de Yüce Allah'ın bir emridir. Ben canıma kıyarım diye kimse intihar edemez. Dinimiz bunu yasaklamıştır. Peygamberimiz,"*intihar etmenin cezasının cehennem olduğunu*"⁸; ayrıca, cüzzamlıdan uzak durulmasını, taun (veba) hastalığı olan bir yere girilmemesi gerektiğini⁹; böylece bulaşıcı hastalıklardan korunmasını, gerekli tedbirin alınmasını emretmektedir. Görülüyor ki dinimiz 1400 küsur sene önce insan sağlığı ile ilgili olarak gerekli tedbirleri ortaya koymuştur.

Peygamber Efendimiz (a.s);

نِعْمَتَانِ مَغْبُورٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ الصَّحَّةُ وَالْفَرَاغُ

"İki nimet vardır ki insanların çoğu bunun kıymetini bilmezler: Bunlar, sağlık ve boş vakittir"¹⁰ buyurmuştur.

⁷ Tirmizî, Rada' 11. III, 467. Ebû Dâvûd, Menasik 57. II, 462. İbn Mâce, Nikah 3. I, 594.

⁸Buhari, Tıbb 56. VII, 32; Müslim, İman 175.I, 103-104.

⁹Buhari, Tıbb, 31. VII, 23.

¹⁰ Tirmizî, Zühd, 1. IV, 550.

İnsanın sağlığı o kadar önemli ki ihmal edildiğinde telafisi mümkün olmayan sonuçlar meydana gelebilir. Bu bakımdan müslümanın sağlığına dikkat etmesi Allah'ın emri olan, önemli bir sorumluluktur. Zira müslümanların Allah'a kul, yaratılmışlara şefkat ve merhamet gösterebilmesi sağlıklı olmalarına bağlıdır.

Can Güvenliği Konusunda Yöneticilerin Sorumluluğu

Müslümanın can güvenliği konusunda o memleketin idarecileri gerekli tedbiri almakla yükümlüdürler. Belki bundan önce de kişileri Allah'a iman, sorumluluk ve âhîret hayatına iman hakkında bilinçlendirmelidir. Yaptığı her eylemin yok olmadığına adeta bir kayıt cihazı ile kaydedildiğine; âhîrette hayrının veya şerrinin (kötü eylemlerinin) karşılığını göreceğine inanan insan; başkasına zarar vermeyi düşünür mü? Cana kıyabilir mi? Bu manevi düşüncelerle devlet ve millet arasında güven sağlanır ve kişiler görev sorumluluğu içinde faydalı hizmette bulunur, gerçek birlik ve beraberlik sağlanmış olur. Şanlı ecdadımız işte bunu toplum hayatında başarmış ve arkalarında bizlere örnek almamız gereken pek çok güzellikler bırakmıştır.

Ecdadımız insanların can güvenliğini sağlamışlar, güven ve huzur ortamı hazırlamışlardır. On dokuzuncu asrın başlarında Türkiye'ye gelmiş ve memleketimiz hakkında muhtelif eserler neşretmiş olan bir Fransız yazar,¹¹ o devrin Türk Zabıta ve Adliyesinin sürat ve adaletini gösteren misaller zikredildikten sonra sonucu şöyle anlatmıştır:

“İstanbul'da gündüz olduğu gibi geceleyin de insan hiç bir taarruz korkusu olmadan dolaşabilir. Zaten ahali bilhassa evlerde hırsızlık vakaları olmamasına büyük bir itina gösterir. Çünkü öyle bir olay cereyan eden sokağın bütün sakinleri çalınan malın tazminiyle mükelleftir”

Osmanlı'daki emniyet ve asayişten bahseden yazarlar; emniyetin sadece İstanbul'da değil bütün şehirlerde hatta köylerde de aynı şekilde sağlandığını ve bunun milli bir görev olarak algılandığını, bu başarının temelinde ise Müslümanların, Kur'ân-ı Kerimin “kardeşçe geçinilmesi” prensibine uymalarının yattığını belirtmiştir.¹²

O halde neslimize; başkalarına değer verme, saygı gösterme ve hizmet etmenin kendisini yücelteceğini, bu güzel sıfatın da Allah'a ve inanılması gereken bütün kurallara inanmakla elde edilebileceğini, başta ailede olmak üzere bütün kurum ve kuruluşlarımızda, eğitim müesseselerimizde öğretmeliyiz. Böylece gençliğimizin içinde bulunduğu huzursuzluktan kurtulabilmeleri için çok faydalı bir tedavi uygulandığı gibi, kişilere başta can güvenliği olmak üzere, birbirlerinin haklarına saygı göstermelerinin önemi anlatılmış olur. Zira, kişinin başkalarına saygı göstermesi, kendisine saygı göstermesidir. Başkalarına değer vermesi kendisinin değerini artırmasıdır.

MAL-MÜLK EDİNME

Dinimiz “bir hırka bir lokma” anlayışına dayalı bir hayat tarzını uygun bulmamıştır. Kur'ân ve Sünnette, dünyayı ve dünya hayatını öven deliller olduğu gibi, bunların kötülendiği, fani olduğunun vurgulandığı ayet ve hadisler de vardır. Yani ayet ve hadislerde dünya hem övülmüş ve hem de yerilmiştir. Bundan amaçlanan, dünyaya ve dünyalığa kul olunmaması, her şeyin sahibi ve hakimi Allah'a kul olunmasıdır.

Yüce Allah, Kuran-ı Kerim'de;

¹¹ A.L. Castellan, *Lettres sur la Grece, l'Hellespont et Constantinople*, II, 221. Baskı tarihi, 1 811.

¹² İ.Hami Danişmend, *Garb Menb'ilerine Göre Eski Türk Seciyye ve Ahlakı*, s 12. İstanbul, 1961.

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

“(Ey Peygamberim!) De ki: 'Allah'ın, kulları için yarattığı zîneti ve temiz rızık kim haram kılmış?' De ki: 'Bunlar, dünya hayatında müminler içindir. Kıyamet gününde ise yalnız onlara özgüdür. İşte bilen bir topluluk için âyetleri, ayrı ayrı açıklıyoruz” (A'raf,7/ 32)

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

“Allah'ın sana verdiği şeylerde âhiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma. Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve yeryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah bozguncuları sevmez” (Kasas,28/ 77) buyurmuştur.

Peygamberimiz (a.s) 'de;

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى

“Veren el alan elden hayırlıdır”¹³

ان الله يحب ان يرى اثر نعمته على عبده

"Allah, (kuluna verdiği) nimetinin izini kulunun üzerinde görmeyi sever"¹⁴ buyurmuşlardır.

İslam dini dünya ile âhiret arasında bir denge kurmuş, âhiret hayatıyla ilgili görevleri engelleyecek dünyayı kınamış, bu hayata yardımcı olan dünyayı terk etmemek, hiç ölüm yokmuş gibi dünya için, yarın ölecekmiş gibi de âhiret için çalışmayı öngörmüş, hatta Müslümanların,

○ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, âhirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru” (Bakara, 2/201) diye dua etmelerini istemiştir. Ayrıca dinimiz zekat vermeyi ve hacca gitmeyi emretmiştir. Bunun altında servet sahibi olmanın önemi vurgulanmıştır. Malı olmayanlar bu ibadetleri yapamazlar.

Aslında yerilen ve kınanan, övülen ve güzel görülen dünya değil, ona yönelen insan arzusunun derecesi ve şeklidir. Gazali'nin deyişiyle dünya ve âhiret kalbin iki halidir¹⁵. İnsan, dünyayı hırsıyla ve tamahla istiyorsa, onu eline geçirmek için haksızlıkların her türlüünü veya bir bölümünü göze almaktan sakınmıyorsa İslâm'da şiddetle yerilen ve karalanan dünya budur. Dini görevleri ifaya engel olmayan ve haksızlık yapmaya yol açmayan dünyalık, mal ve servet ne kadar çok olursa olsun, İslam asla ona karşı olmaz. Nitekim Hz. Peygamber'in en yakın dostları arasında Hz. Osman ve Hz. Zübeyr gibi çok zengin kimseler vardı.

¹³ Tirmizî, Zühd, 32 IV, 573. Müslim, Zekat, 32. I, 717-718.

¹⁴ Tirmizî, Edeb, 54. V, 124. bk. Ahmed, VI, 226

¹⁵ İmam Gazali, *İhya-u Ulumu'd-Din*, III, 214-240. Çeviri, Ahmed Serdaroğlu, Bedin Yay. İstanbul, 1974

İslam dünya işlerine ve mala çok büyük önem ve değer vererek temel ihtiyaçtan biri haline getirmiştir. Ancak İslam nazarında mal ve servet ne kadar değerli olursa olsun, ahlâki esaslar ve dini hükümler ondan daha değerlidir. Yani ruh bedenden, âhiret dünyadan, din maldan evvel gelir. O halde bunlardan birini diğerine feda etmek, birini diğerine tabi kılmak gerekirse ikinciler birinciler için feda edilir ve servet insan içindir. Malı gaye, insanı onun vasıtası haline getirmek İslam'ın temel görüşüne aykırıdır. İslam'da mana ve manevi değerler daima maddeden ve maddi değerlerden üstün tutulmuştur. Onun için paraya kul olan menfaatperest insanlar şiddetle kötülenmiştir. İnsani değerlere, beşeri hasletlere, ahlaki faziletlere ve yüce meziyetlere zarar veren bir maddi varlığın olmasından olmaması daha hayırlıdır.

MAL GÜVENLİĞİ VE ÇALIŞMA

“**Mal güvenliği**”, bir başka deyişli “**malı muhafaza**”dan maksat, üretme anından tüketilmesine kadar her noktasında onu en uygun biçimde insanın istifadesine sunmak ve malı ziyan edecek veya ona zarar verecek her türlü davranıştan uzak durmaktır. İnsan yaşadığı sürece mala ve maddeye muhtaçtır. İnsan hayatı mal ve madde olmadan devam edemez. Bunun için çalışmayı tabii bir hak ve görev olarak gören İslam önce çalışmayı ve üretmeyi teşvik etmiştir. Yüce Allah; yeryüzünde olan her şeyi insan için yaratmış (Bakara-2/29) ve bunları onun emrine ve istifadesine vermiştir (İbrahim-14/32,33; Nahl-16/12,14). Ancak bunları elde etmeyi ise çalışıp kazanmaya bağlamıştır. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın. Allah'ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz” (Cuma, 62/10).

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى . وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى .

“İnsan için ancak çalıştığı vardır. Şüphesiz onun çalışması ileride görülecektir” (Necm, 53/39,40).

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

“Geceyi (sizi örten) bir elbise yaptık. Gündüzü de geçimi temin zamanı kıldık” (Nebe, 78/10-11).

İslam'da çalışan ve kazanan, yani üreten insan Allah'ın sevgili kuludur. Bir toplumun efendisi onlara hizmette bulunan zattır. Çalışmanın önemiyle ilgili pek çok hadis vardır. Bunlardan birinde Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

مَا أَكَلَ أَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِنْ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ وَإِنْ نَبِيَّ اللَّهِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ .

"Hiç kimse elinin emeğinden daha hayırlı bir yiyecek yememiştir. Allah'ın peygamberi Davut (a.s.) da elinin emeğinden yedi."¹⁶

Hadislere göre; öyle günahlar vardır ki onları ancak insanlardaki geçim kaygısı ve kazanma tasası siler. Dilenmemek, ailesinin nafakasını sağlamak, konu komşuya iyilik etmek maksadıyla bir kimse her yoldan mal kazanır ve dünyalık işlerle meşgul olursa Allah'ın

¹⁶ Buhârî, Büyu, 15, I, 9.

huzuruna çıktığı zaman alını dolunay gibi pırıl pırıl ışıldar. Allah, başkalarına muhtaç olmamak için çalışanı ve bir meslek sahibi olanı sever.

Bir kimsenin eline ip alıp sırtında odun taşıyarak geçimini sağlaması, dilenmesinden çok daha hayırlıdır.

مر على النبي رجل فرأى اصحاب رسول الله من جلده و نشاطه

Hız Peygambere biri uğrar. Rasulullah'ın ashabı; bu kimsenin güçlü ve gürbüz bir olduğun görünce,

فقالوا يا رسول الله لو كان هذا في سبيل الله -

"Ey Allah'ın Elçisi! Keşke bu kimse (gücünü ve gençliğini) Allah yolunda harcasa" derler. Allah Resulü,

فقال رسول الله ان كان خرج يسعى على ولد صغاره فهو في سبيل الله و ان كان خرج يسعى على ابويه -
شيخين كبيرين فهو في سبيل الله فان كان يسعى على نفسه يعفها فهو في سبيل الله و ان كان خرج رياء و مفاخرة فهو
في سبيل الشيطان

"Eğer bu kimse küçük çocuklarının (geçimi) için çalışmak üzere (evinden) çıkmış ise o Allah yolundadır. Eğer yaşlı ana babası(nun ihtiyaçlarının temin etmek) için (evinden) çıkmış ise yine Allah yolundadır. Eğer kendi ihtiyaçlarının karşılamak için çıkmış ise yine Allah yolundadır. Eğer riya ve gösteriş için çıkmış ise Şeytan yolundadır" buyurmuştur.¹⁷

İslam'da her ne suretle olursa olsun para kazanmak değil, helal ve meşru yollardan kazanmak önemlidir. Bunun için çalışmak esastır. Alın teri ile elde edilen mal kıymetlidir. İnsan meşru yollardan giderek mubah olan her şeye sahip ve malik olma hak ve hürriyetine sahiptir. İslam'da mal ve mülk edinme, edinilen malı ve mülkü artırma, bunun üzerinde tasarrufta bulunma ve mülkiyet hakkına sahip olma esastır. Fertler meşru yollardan kazanmak ve zekatını vermek kaydıyla diledikleri kadar servet sahibi olabilirler. İslam tembelliği, işsizliği, dilenciliği, ele güne yük olmayı caiz görmez. Fakirlik küfre yakındır. İki cihanda yüz karasıdır.

Mal edinmeye sevk eden iki unsur vardır. Biri hırs ve ihtiras, diğeri emel ve hevestir. Eğer insanda dünyadan faydalanma ve dünyalık edinme emeli ve hevesi olmasa dünya mamur olmaz, harap ve viran olur. İnsan vasıtasıyla alemin imar edilmesini irade buyuran Yüce Allah bu maksatla insana yaşama hevesi ve gücü, mal ve mülk edinme arzusu ve isteği vermiştir.

İnsan Allah'ın nimetlerinden alın teri ile elde eder, kazanır; bu helal kazançtır. Kazancını bir ölçü içinde harcamakla görevlidir. Mal benim diye istediğini yapamaz. Parasını, malını mülkünü yakamaz, canına son veremez. Nitekim Yüce Allah;

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

"Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü o, israf edenleri sevmez" (A'raf,7/ 31) buyurarak kazanılan malın harcanmasında uygulanması gereken usulü belirtmiştir. Gerçek müslüman savurgan olamaz.

¹⁷ Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, VII, 487. No: 1574. Beyrut, 1994. Taberânî, el-Mucemü'l-Kebîr, XIX, 129; el-Mucemü's-Sağîr, I, 60.

Dinimiz aldatma ve dalavere ile elde edilen bütün malları haram kılmıştır. Yüce Allah;

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْءُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Aranızda birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin. İnsanların mallarından bir kısmını bile bile günaha girerek yemek için onları hakimlere (rüşvet olarak) vermeyin” buyurmaktadır (Bakara, 2/ 188).

İstanbul'da birkaç sene tetkikatta bulunduktan sonra 1855 tarihinde "La Turquie actuelle" ismindeki kıymetli eserini Paris'te neşretmiş olan tarihçi (A. Ubicini), çok tarafsız bir zihniyet mahsulü olan kitabının 329-330 uncu sayfalarında o devrin taşraya da şamil olan mutlak emniyeti şöyle anlatır: “Bir İngiliz seyyahının anlattığı şu menkıbeyi lütfen dinleyin. Bugün kendi eşyama yol arkadaşım olan eski bir Macar zabitanın eşyasını nakletmek üzere bir köylünün yük arabasını kiraladım. Sandıklar, port-mantolar, paltolar, kürkler, atkılar hep açıktaydı. Buralarda yatağın hayali bile mevcut olmadığı için, gece üstüne uzanmak üzere ben biraz kuru ot satın almak isteyince son derece nazik bir Türk bana refakat teklifinde bulundu. Köylü de öküzlerini koşumdan çıkarıp bizim bütün eşyamızla beraber sokağın ortasında bıraktı. Ben onun uzaklaştığını görünce:

-Burada birisi kalmalı!dedim. Yanımdaki Türk hayretle sordu:

-Niçin?

-Eşyalarımızı beklemek için.

Müslüman Türk şu cevabı verdi:

-A! ne lüzumu var? Eşyanız bir hafta gece-gündüz burada kalsa bile dokunan olmaz.

Ben bu sözü kabul ettim ve avdetimde her şeyi yerli-yerinde buldum. Şu noktayı da unutmamalı ki o sırada İslam askerleri mütemadiyen gelip geçmekteydi. Bu vakıa bütün Londra kiliselerinden Hıristiyanlara ilan edilmelidir; içlerinden bazıları rüya gördüklerini zannedeceklerdir. Artık uykularından uyanınsınlar!”

Tarih sayfalarında atalarımızın örnek davranışlarını anlatmakla övünüyoruz.Ya biz nasılız, dindarlığımızı gözden geçirme cesaretimiz var mı?

Herkesin mal ve can güvenliğine sahip olduğunu, bunları korumak için gerekli tedbiri alması sorumluluklarından olduğunu yukarıda belirttik. Araba kullanırken de bu sorumluluğumuzu unutmamak gerekir. Ancak, son zamanlarda sürücüler trafik kurallarına uymadan araba kullanırken; arabasını düşünmediği gibi canını da düşünmüyor. Arabasında ciğerpare yavrusu, eşi ve arkadaşının bulunduğu aldırış etmediğini görüyoruz.Zira meydana gelen kazaları, milyonlarca liralık mal ve telafisi mümkün olmayan can kaybını düşündüğümüzde, bu sonuca varıyoruz. Ağıtlar, göz yaşları, binlerce keşkeler. Birkaç saniyeye değer mi bu kadar kayıplar ve üzüntüler...Kurallara uymadan araç kullanıp da ölümlere sebep olanlara katil denir mi, bunu düşünmek gerekir. Doksan Km. hızla gidilmesi gereken bir yolda;120-150 Km hızla gidiliyor ve sonunda mal ve can kaybına sebep veriliyorsa, önce Allah nezdindeki durumumuzu düşünmek zorundayız. Dinimiz açısından bu doğru bir davranıştır demek mümkün değildir.

Ülkemizin başta gelen sorunlarından birisi de, Trafik Olaylarıdır. Trafik olaylarından dolayı her yıl ülkemizde en az 16.000 civarında ölüm, 115.000 kadar yaralanma, yüze elli trilyonu bulan maddi hasar oluşmaktadır. Bu son iki yılın bilançosudur.

Trafik kazaları; şoför ve sürücülerimizin trafik kurallarına uymamaları; uykusuz ve alkollü araç kullanmaları, şuarsuz hareket etmeleri nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bilinçsizce araba kullanan, trafik kurallarına uymayan kişiler, arkalarında yüzlerce öksüz, yetim çocuk ve eşler bırakıyorlar. Her yıl yüzlerce insanımız özürlü kalıyor. Hem bu durumlar, hem de sadece 2000 yılındaki ekonomik hasar ki, yaklaşık 230 trilyon liradır. Bu para ülkemiz için çok büyük kayıptır.

Bütün şoför ve sürücülerimizin dikkatli olmaları, trafik kurallarına mutlaka uymaları, hem kendileri, hem başkaları, hem de ülkemiz için gereklidir. Trafik kurallarına uymadığı için mal ve can kaybına neden olanlar Allah nezdinde de sorumlu olduklarını ve hesap vereceklerini bilmelidirler.

Sonuç

Mal ve can; birbirinden ayrılmayan ve birbirine muhtaç olan iki önemli unsurdur. Atalarımız; “mal, canın yongasıdır.” diyerek bu birlikteliğin önemini belirtmişlerdir.

Hepimiz mal ve can güvenliği içinde yaşamak isteriz. Bu dileğimizin gerçekleşmesi, başkalarının mal ve can güvenliğine saygı göstermemize bağlıdır. “Ben rahat edeyim de başkasından bana ne” anlayışı ile toplumsal huzurun sağlanamayacağı hepimizin malumudur. Can ve mal güvenliğinin sağlanmasında, insanlar arasında paylaşma duygusunun öne çıkmasında en etkili unsur Allah’a ve âhirete imandır ve O’na hesap verme inancının akıllara yerleşmesidir.

O halde aile ve eğitim müesseselerinde; çocuklarımızın inançlı yetiştirilmesine önem verilmeli ve insanlara hizmet etmenin de Allah’a kulluk etmek olduğu öğretilmelidir. Bu bilgi ve öğütler davranışlarımıza yansıdığı anda kendimizin ve başkalarının can ve mal gibi değer verdiğimiz bütün konulardaki güvenliğimizin sağlandığını görürüz. Unutmayalım ki, gönüllerinde Allah sevgisi ve hizmet etme aşkı bulunan nesillerin çoğalmasıyla gerçek toplumsal barış, güvenlik ve huzur sağlanacaktır.